

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D, POLUGOD. 30 D,
ČETVRTGOD. 15 D, POJEDINI BROJ 1.50 D.

Pobjeda židovske svijesti.

O izborima, koji su se izvršili 27. januara za židovsku općinu zagrebačku mi treba da se bavimo na ovome mjestu, jer njihova važnost ne može da se promatra tek s lokalnoga gledišta. Po veličini ove općine i po značenju zagrebačkog židovstva ono u svome radu i u načinu, kako se afirmira, treba da bude primjer bar za one općine u kojima je potrebno da se vodi borba između negacije i afirmacije židovstva. I površ toga zagrebačko židovstvo svojim svijesnim istupanjem živ je pokaz, kako može da se razvije sa prirodnom samosvijesti bez prethranog isticanja i demonstracije svakom prilikom otvoreno sopstvena zastava.

Izbori su prošli zaslugom discipline svijesnih Židova uzorno. Nosio židovske svijesti u ovome gradu uspjeli su da kod prvih ovih izbora po savremenom izbornom redu bude učešće izbornika veoma ugledno. Mi smo mogli na nedostojne izborne letke i ispađe protivnika židovstva, koji se okupljaju oko «Udruženja Narodni Rad» da reagiramo s onim mirom i dostojanstvom, koje daje unutrašnja uravnoteženost i vjera u ispravni karakter zagrebačkih Židova. Pobjeda bi bila sigurna i bez svake agitacije, tek se moglo raditi o jednom više ili manje mandata usljed izbornoga reda, koji je djelo ranijeg predstojništva, što je bilo izabrano povjerenjem svijesnoga židovstva. Blagodareći tome izbornome redu bilo je jedino moguće, da protivnici — može da ih se nazove neprijateljima židovstva — izaberu nekolicinu muževa. Da ih je i toliko, koliko ih jest, imadu da zahvale pored toga opreznom stavljanju na svoju izbornu listinu takovih imena, za koje može da se predmnijeva da se ne identifikuju s načinom istupanja »duševnih vođa« židovskog antisemitizma. Ovo je istupanje, s kojim ne ćemo da se detaljnije bavimo, jedan necijonista, kojega su protiv njegove volje i oni stavili na svoju listinu, nazvao infamnim. Mi ćemo tek da zabilježimo za tužni spomen istorije, te se ovi ljudi nijesu žicali služiti i neistinama i izvratanjima i dodvoravanjem i sumnjičenjem patriotstva i denunciranjem, pa čak i stavljanjem u sumnju lične časti pojedinaca. Ovako besprimjerno ružna načina borbe jedva da ima igdje drugdje. Tek je dobro da je povučena oštra crta između šačice ove manjine i pretežne većine zagrebačkog židovstva. Ovako bar ne će da se dogodi, kao što to inače redovno biva, da se nečasni čini izuzetnih pojedinaca, tobožnjih intelektualaca stavljanju na rovaš svemu židovstvu.

I ovo lučenje treba da ostane. Ovo traži čistoća. Sporazumljivanje ima izvjesnih granica moralne dopustivosti, preko koje se ne može prelaziti. Mi smo — mislimo u ovaj čas cijoniste — doista bili daleko od svakog partijskog duha. Koliko god su djetinjasto naši

neprijatelji trabunjali, da je ova »neutralnost« bila maska iza koje se krije cijonističko lice, mi i sad, iza izbora, smijemo da kažemo, te je listina, koja je iznijela pobjedu, doista listina svih Židova dobre volje, svih Židova u pozitivnom znamenovanju toga imena. Cijoniste su nosioci židovske svijesti, oni su pokrenuli sve dobre i ispravne elemente i ulili u njih volju za ujedinjenjem i pobjedom. Ali oni su smatrali i smatraju, da je židovska općina ono ognjište oko koga treba da se sakupi sva dobra energija, sva ljubav k židovstvu, sav konstruktivni napor dobrih Židova: svi, koji židovstvu imadu što da daju. Ovako je svakome i svim onima dana mogućnost i prilika čudoredne saradnje za ciljeve, koji u isti čas kad su općinski nužno treba da budu opći židovski. Cijonisti mogu da svojačaju zaslugu autodiscipline u cilju okupljanja ogromne većine zagrebačkog židovstva. Pored toga cijoniste ne tajе, da smatraju te će cijonistički članovi predsjedništva prije svih biti nosioci punoće židovskog osjećanja i rada u općini i pioniri spoznanja, da je općina tek jedna ćelija u organizmu vascijeloga židovstva.

Cijoniste dakle nijesu težili za palmom »pobjede«. Ta ova je pobjeda, blagodareći probuđenom zagrebačkom židovstvu bila olaka. Pa ako ona usrećuje to je za to, jer nam je vedro u duši, što možemo da se ponosimo sa ispravnosti i muževnosti zagrebačkog židovstva. U stvari, ovo je što nas ispunja zadovoljstvom. I mi možemo da upišemo sebi u zaslugu, da nam je uspjeo ovako izvesti u visove jedne čiste atmosfere židovstvo, koje je još pred dva decenija mehanički, a po mentalitetu hvala Bogu minulih vremena, pušalo da ga reprezentuju oni, koji su se sami odabirali, većinom krepošću jedino svoga bogatstva.

Listina svijesnih Židova po izabranim licima doista nije neutralna. Mi nijesmo tvrdili nikada da smo neutralci, jer taj izraz smatramo nedolječnim. Mi po svemu svome naziranju ne možemo biti neutralni u pitanjima židovstva. Neutralnost znači staviti se izvan onoga, što drugoga bilo pozitivno bilo negativno zaokuplja. Nama je židovstvo tako integralni dio nas samih, te ne možemo dopustiti da idemo zajedno s onima, koji zauzimaju neutralni stav prema židovstvu. Koji to čine, oni nemaju prava da uzimaju učešća u udesu i radu židovske cjeline. Još manje dakako oni, kojima je cijeli program u židovskim pitanjima jedan »Ne«, koji se u svim varijantama opeluje.

O zadacima izabranog predstojništva ovdje se, kao i u izbornom proglašenju i u govorima iscrpno raspravljalo. Ne treba stoga da se govori i ovom prilikom o njima. Jedno treba da ima u vidu novo predstojništvo: ni u njemu ne može da bude ma u čemu kompromisa

s onima, koji svoj jedini program crpu iz negacija, koje su im bile izborni program. Jedinstven u sebi treba da bude blok većine. Ne sastoji rad, a najpače ne sastoji procvat jednog živog organizma u prilagodivanju i sporazumjevanju, u traženju mira po svaku cijenu i sa svima i svačim. Ako oni nađu most na našu obalu, njihova je stvar. Hoće li da budu »beever Hajarden«, mi nemamo razloga da ustuknemo pred sterilnom drekom ljudi, koji će na svako »da« u židovskom smislu viknuti svoje isprazno »ne«.

Treba zadržati u pameti, da ima u Zagrebu mala šaka ljudi, koji se nijesu žicali, da u izbornoj borbi operiraju s podlom podvalom pčudržavnosti protiv cijonista, kad su znali, da će pretežna većina zagrebačkih Židova ići zajedno s tim cijonistama. Ako to nije antisemitizam u najgorem, jer izdajničkom izdanju, onda ne znamo, što je antisemitizam. I nijedan antisemitizam ne može biti tako beščastan kao ovaj.

Ništa nije moglo odvratiti zagrebačke Židove od puta, kojim se ravno i ispravno koraca. Gnjušanje od ovakove borbe mogla je samo da i kolebljive utvrdi u odluci da glasaju za listinu svijesnih Židova.

Još jednom kažemo: nas prije svega raduje ova manifestacija muževnosti zagrebačkoga židovstva. Ne sumnjamo, da će ova muževnost biti oličena i u predsjedništvu. Ono je primilo mandat, koji mu daje snagu da ostvari djela, što ih traži židovska muževnost i samosvijest.

Cijonistička organizacija i gospodarska obnova.

Piše Adolf Böhm, Beč.

U cijonističkom centralnom organu »Ha o l a m.« objelodanio je A. Böhm članak pod naslovom »Cijonistička organizacija i gospodarska obnova«, koji donášamo ovdje u izvlatku.

Prije svega, kaže Böhm, cijonistička organizacija po svojoj biti i strukturi nije prikladna, da svlada ekonomske zadaće izgradnje Palesline. Pokazalo se, da pače ni parlamenti, kad su sastavljeni od političkih stranaka, ne mogu stvarno riješiti gospodarsko pitanje. Kraj tog imadu parlamenti uz bok stručna ministarstva za rješavanje ovakovih pitanja. Cijonistička organizacija ne posjeduje niti stručnih ministarstava, niti mnoštvo gospodarski školovanih činovnika, postoje samo čedni počeci u Palestini. Iz tog razloga i očekuju mnogi cijonisti rješavanje svega od privatne inicijative. Ali ni privatna inicijativa nije ništa učinila. U slabosti našeg gospodarskog položaja u Palestini moramo tražiti razlog našem nepovoljnom političkom položaju. Ova jednostavna spoznaja još uvijek nije prodri-

jela. Do sada nije postajao niti s političkog stajališta kakav interes za gospodarske probleme, a kamo li sa stvarnog, — dokaz tome rasprave na kongresu. Sve ovo nema da bude optužba. Cijonistička organizacija je stvarna, da propagira ideju cijonizma, da organizira jevrejstvo i da tako pokreću nacionalne renesanse dade sredstva za ostvarenje svojih političkih ciljeva. Kod provedenja ovih zadaća stekla si je cijonistička organizacija velikih zasluga. Da provede gospodarsku obnovu Palestine, cijonistička organizacija nije prikladna, već poradi svoje bili i strukture. Pokazalo se, da nacionalna i politička demokracija nije dovoljno, a eventualno niti sposobna, da provede veliki rad ekonomske obnove.

Iz ove spoznaje, nastavlja Böhm u ovom članku, ne smijemo zaključiti, da nacionalni pokret ne treba svim svilama proširiti i produbiti, te da moramo nastojati, kako da mobilizujemo nove sile za djelo obnove ili drugim riječima, da zainteresujemo ljude, koji stoje van našeg pokreta, kako to želi Weizmann. Ne trebamo se bojati, da će stradati nacionalna demokracija, ako to provedemo. Moramo samo računati, da to provedenje ne će uspjeti, jer od nas dolazi i jer su jevrejski kapitalisti protiv svega, što im se čini nepraktično. Zar nije smiješno predmijevali, da će necijonistički Jevreji, koji stoje u praktičnom životu, pokazati veće razumijevanje za naše kolonizatorne i ekonomske zadaće te nam slavili na raspolaganje potrebna sredstva od naše cijonističke »demokratije«, koja se većinom sastoji od ljudi, slobodnih zvanja. Cijonistička demokracija nema pravo, da obzirom na to, što je cijonistička organizacija zapela, Weizmannu radi njegovih nastojanja, da i necijoniste privuče u Jewish Agency išta predbacuje. Cijonistička demokracija misli, da treba uvijek iznova apelirati na narod, kako da se cijonistički pokret proširi. To je doduše potrebno, no koje li koristi od toga za djelo obnove? Ne leži poteškoća u tome, što bi cijonistički pokret bio premalen, već što nije u stanju, da pobudi potrebno razumijevanje i volju za kolonizaciju te sposobnost za provedbu i riješenje konkretnih ekonomskih pitanja. Radi se dakle o jednoj funkcionalnoj gniješci.

To je opasna činjenica, a možemo jedino pokušati, ne bi li se ta griješka ipak unutar naše organizacije dala izliječiti. Moguće bi to uspjeti, kad bi se u vlastitim redovima u pitanjima obnove Palestine stavili na praktično stajalište. Da se osjeća potreba za ovakovom pojavom, dokazuju razni prijedlozi, što su u zadnje vrijeme učinjeni. Prije nego što ih poćanje promotrimo, moramo da ispitamo, da li ne dostaje puka reforma Jewish Agency te Keren Hajesod-organizacije eventualno na taj način, da joj privedemo necijoniste. Tako bi stvorili neku vrst gospodarskog foruma za pitanje izgradnje.

Što se tiče Keren Hajesoda, osnivanje neutralnih odbora bezuvjetno znači napredak, već zbog toga, što će se time proširiti krug Jevreja, koji su gospodarski interesovani na Palestini. Neutralni K. H. odbori u prvom redu služe za nabavak novčanih sredstava i agitaciju za sam K. H. Time je zadaća svih odbora fiksirana, no oni kod te svoje zadaće ne mogu biti »Gospodarskim uredom za Palestinu«.

Proširenje »Jewish Agency« bilo bi svakako prikladnije, već zbog toga, što će se uvećati broj stručnjaka za gospodarske pro-

bleme Palestine. No kako je Jewish Agency samo vodstvo, to će ekonomska pitanja riješavati samo općenito, i poglavito s finansijsko-tehničke strane. Provedbu će i opet većim dijelom prepustiti cijonističkoj organizaciji.

Iz rečenog se razabire, da je pitanje, kako da se cijonistička organizacija za djelo obnove osposobi, ostalo još neriješeno. Postoji niz mogućnosti, koje se ovdje mogu uzeti u obzir, a to su:

1. Izgradnja gospodarskog stručnog departmana u Palestini samoj. Što uži kontakt ove institucije s diasporom.

2. Školovanje vodećih ličnosti u zemaljskim organizacijama. To bi se provelo svakogodišnjim pohodom u Palestinu. Ovi bi ljudi u prvom redu došli u obzir za kongresne mandate.

3. Izbor članova u Akcijoni Odbor imao bi se odsele ravnati ne samo prema političkim sposobnostima, već i prema sposobnosti u riješavanju gospodarskih i finansijskih pitanja.

4. Osnutak gospodarskih ureda u svakoj zemlji, kod kojih bi suradjivali necijoniste te stručnjaci.

5. Jače sudjelovanje palestinskih Jevreja kod zasjedanja kongresa. Plaćanje šekela ne smije da bude odlučno za broj mandata. Jasnije je, da Jevrejin koji u Palestini produktivno sudjeluje kod izgradnje imade bar toliko prava, da o njoj govori, kao Jevrejin diaspore, koji plaća samo šekel.

6. Veći dio zasjedanja kongresa ima se rezervirati za rasprave, problemima obnove. O ovima se do sada u Akcijonom Odboru gotovo ništa nije raspravljalo, a na kongresu samo nekoliko sati.

Palo je i mnogo daljnjih prijedloga s raznih strana, no u okviru ovog članka ne možemo o njima raspraviti. U ovoj stvari trebala bi se doskora sazvali konferenca; pripremiti i sazvali će je gospodarsko i finansijsko vijeće.

Tendencija ovog članka ne pokriva se potpunoma s prijedlogom, što ga je stvorio kongres, da se na Pesah za Palestinu sazove »kolonizatorska konferenca«. Time bi bio učinjen prvi pokušaj, da se porazgovorimo samo o gospodarskim pitanjima. Ne smije biti, da nam kao do sada, cijeli rad apsorbiraju samo politička i organizaciona pitanja.

Od ovog zasjedanja možemo očekivati, da će biti ustanovljene potrebne reforme, da će se započeti stvarnom obradom svijih gospodarskih pitanja, i da će pokret dobiti u tom smjeru nov impulz.

(Što se tiče reforme, kako je želi Böhm, to je Egzekutiva zaključila, da Finansijsko i Gospodarsko vijeće u vezi sa zaključcima kongresa dade potrebite prijedloge).

Naše školstvo u Palestini.

SVEUČILIŠNO PITANJE.

Piše prof. dr. Otto Warburg.

Kako je poznato, igra sveučilišno pitanje u cijonističkom svijetu već dulje vremena izvjesnu ulogu. O tom se raspravljalo već na V. kongresu u Bazelu. no tek poslije rata položio je dr. Weizmann u junu 1918. na brdu Scopus temeljni kamen tog sveučilišta. Osnovan je po K. H. pače fond za izgradnju univerze, no taj je zbog prećih briga ostao čedan. Da se namaknu sredstva za gradnju, propagirali su Einstein (1920./21.)

i Sokolov (1923.) u Americi, no bez velikog uspjeha. — Većim uspjehom okrunjen je rad liječnikog komiteja, koji je sabrao preko 100.000 dolara, te je time mikrobiološkom institutu osigurao opstanak na nekoliko godina. Dok se upotpuni medicinski fakultet svim stručnim predmetima, proći će još godine. Kad se ovi medicinski predmeti osnuju, tad će se laglje kompletirati prirodoslovni fakultet, isključiv dakako skupocjenu astronomiju i srodne predmete. — Za tehničke predmete propaganda se slabo provadja i udruženje jevrejskih inženjera Amerike u finansijskom smislu nije još gotovo ništa učinilo. Nema dovoljno sredstava, ni da se obezbijedi srednja tehnička škola u Haifi.

Prilike s duševnim znanostima ne stoje ni malo bolje. Jedino je osigurano odjeljenje za jevrejske znanosti, a i to će morati raditi umjesto s 12 ili 14 docenata, samo s trećinom ovih sila. Za orijentalističko odjeljenje nema još nikakvog fonda. Američki juristi stvorili su odbor, koji bi imao osigurati juridički i državopravni odio.

Biblioteka je tek u zametku, nekoja odjeljenja, kao judaističko, dosta su obilno zastupana. Pošto nema fonda za kupnju knjiga, upućena je biblioteka na darove i sabiranje, što u nikojem pogledu ne dostaje.

Pitanje smještaje i zgrade univerze još uvijek nije riješeno. Kupnjom daljnjih parcela na vrhuncu Scopus, osigurala je cijonistička organizacija prostor za manju univerzu. No na samom Scopusu, u koliko je naše vlasništvo, ne može se izgraditi univerza, kako si je zamišlja profesor Geddes, pače ni reducirani nacrt ing. Kornberga. Potrebno je stoga, da kupimo što veće komplekse na Scopusu, da sve znanstvene institute, djačke domove te športske i sanitarne uredbe ondje smjestimo.

Možemo se nadati, da će se prvi institut otvoriti još ove godine. Laboratorij za kemiju i mikrobiologiju već ja sagradjen. Institut za jevrejske znanosti još nema zgrade. Pošto će ispočetka predavati malo docenata, to će se potrebite prostorije iznajmiti.

Za biblioteku najprikladnije je mjesto na podnožju brda Scopus, jer je bliže gradu. Sredstva za gradnju, osim Wolfsohnove zaklade u visini od 15.000 funti, nema još nikakvih. Nadajmo se, da će prof. Loewe, koji momentano boravi u Americi, ondje namaknuti potrebite sredstva. Knjige biblioteke strpane su u Bet-Nelmanovoj biblioteci u Jerusolimu, gdje nema dovoljno mjesta, tako da se pošiljke knjiga ne mogu ni otvoriti. Ove skandalozne prilike moraju što prije prestati.

Kako vidimo, postoje samo zameci jedne univerze. Treba stoga početi sistematskom propagandom, da se potrebna sredstva što prije namaknu. Potrebno je, da se osnuje centrale, koje će novce primati, a ne da se sabrani novac, kako se to u Einsteinovom slučaju dogodilo, ne može nikome predati, jer nitko nije ovlašten, da ga primi.

Sve to imalo bi se promijeniti, jer je prošli kongres zaključio, da osnuje opći jevrejski sveučilišni savez, kojemu će biti zadaća, da namakne sredstva za univer-

zu. Nadajmo se, da ovaj zaključak ne ostane samo na papiru kao mnogi drugi.

Nažalost vlada kod mnogih cionista rekbi pesimizam, o načinu, kako da se namakne novac, a neki cionisti smatraju osnutak univerze što više luksusom. Oba shvaćanja iz temelja su kriva. Kad bi univerzu sagradili prema primjeru velikih američkih univerza, troškovi bi bili kolosalni, ako uzmemo u obzir, da n. pr. univerza u Chicagu godišnje izdaje oko L 240.000. Nama je dovoljna univerza u stilu zürichške, koja godišnje potrebuje kod 1400 studenata samo L 40.000. Weizmann je procijenio etat medicinskog fakulteta u Jerusolimu s L 10.000, a judaističko-juridičkog samo s L 3000, što se podudara s mojim proračunom. Ako troškove gradnje procijenimo s L 100.000, dobili bi uz godiš. etat od L 50.000 priličnu univerzu srednjeg stila. Veliki dio etata snosili bi i sami studenti, kojih bi broj brzo dosegao 1000. Kad će univerza jednoć postojati, uvjeren sam, da će sa sviju strana biti obdarena zakladama, bilo za gradnju i osnutak daljnjih instituta, bilo za proširenje postojećih, a bit će i dovoljno stipendija za studente i profesore. Radi se samo o tome, da se već jednoć započne.

Tko proriče važnost univerze po suvislost jevrejskog naroda i po izgradnju zemlje same, taj ne poznaje povjest našeg naroda, a niti prilike u zemlji. Svaka država, koja je ratom stekla samostalnost, prije svega započela je osnutkom univerze. I Palestina je potrebuje, ne želimo li, da za nju izgubimo najinteligentniji dio naše omladine. Prednost univerze u Jerusolimu ne može se procijeniti. I u Evropi je univerza za manji grad životno pitanje; ona je direktno i indirektno važno vrelo dohodaka. U vezi s univerzom, osnivaju se razna poduzeća, koja često dolaze do svjetskog glasa kao Zeissove optičke radionice u Jeni. U Jerusolimu pridolazi još k tome, da će se radi univerze mnogi duševno orijentovani Jevreji ondje nastaniti. Po mom uvjerenju jedino je osnutkom univerze moguće, da iz Jerusolima i duševno stvorimo jevrejski grad, jer ćemo u religioznom smjeru već iz brojčanih razloga spram drugih narodnosti zaostajati. I naš moralni utjecaj znatno bi porasao, ne samo u Orijentu, već i u cijelom svijetu, jer će se za publikaciju jerusolimke univerze svagdje znati.

Što da se čini, da dodjemo do univerze? Po mom mnijenju dovoljno je, ako principijelno provedemo zaključke prošlog kongresa i zaključke K. H. od g. 1920. U praksi je potrebno, da Keren Hajesod, ili koja druga institucija, dađe novce potrebne za početak propagande, jer je općeno poznato, da svaki propagandni rad bez zvaničnih sekretara brzo obamre. Osobito se to tiče Amerike, koja je zasada naše glavno vrelo dohodaka. Dvokratnim boravkom u Americi stekao sam iskustvo, da se u Americi s uspjehom može raditi samo na način, kako to radi Keren Hajesod. Sam liječnički odbor nabavio si je sredstva za prvu propagandu darovima svojih bogatih članova. Ostali su odbori brzo prestali djelovati, jer nisu imali sredstava za početak propagande, a interes još nije bio u tolikoj mjeri probudjen, a da

bi se našli ljudi, koji bi bili voljni doprinjeti kakvu žrtvu. Na moj prijedlog zatražila je sveučilišna komisija na kongresu, da se unese 3000 L u budžet sa svrhom, da se osnuje sveučilišni savez sa centralom u Jerusolimu, a podcentralom u Americi. Budžetna komisija odbila je nažalost ovaj zahtjev, a kraj raspoloženja u plenumu, nije bilo izgleda, da bi prijedlog mogao prodrijeti. Ovaj čin bio je vrlo kratkovidan, pa mislim da je njega radi osnutak univerze na godine odgodjen. Opetovalo se ovdje ono, što nam je već često naškodilo; nakon velikih i lijepih riječi zatajimo, kadgod se radi o tome, da doprinesemo žrtve. Vidjelo se to i kod banke, kod narodnog fonda, narodne biblioteke, Nordauovog instituta, a u izvjesnom smislu i kod Herzlove šume. No kako smo kod svih ovih preduzeća ustrajnošću ipak došli do vidljivih rezultata, tako će to biti i u stvari univerze.

Ona dva, tri prirodnoznanstvena instituta te odjeljenje za jevrejske znanosti, što će se doskora otvoriti, predstraže su. Nadamo se, da će se svake godine osnovati novi instituti i otvarati daljnja odjeljenja, dok sve toliko ne dozrije, da ćemo s otvorenjem potpune »universitas literarum« moći stupiti pred javnost. Koliko je pokazao prošli kongres, interes za univerzu još je uvijek tako velik kao na prethodnom bečkom kongresu god. 1913. Mogli bi predobiti brojne krugove, koji inače za naš rad ne mare. Numerus clausus u Poljskoj, Ugarskoj, Austriji, Rumunjskoj te poteškoće, što se jevr. studentima iz Istočne Evrope svagdje prave, traže i sile nas, da stvorimo nadomjestak u Palestini. Abiturijenti mnogobrojnih jevrejskih gimnazija dat će ponajbolji djački materijal. Prilika je dakle povoljna, ne učini li se uza sve to ništa, krivi smo mi sami. Cionistička organizacija kraj tolikih svojih briga ne može da si natovari još jednu sabirnu akciju. Ona stoga propušta, da daje parolu za takovu akciju i da unutar Keren Hajesoda osnuje odjeljenje za gradnju sveučilišta.

Sve to ne će zapriječiti razvitak univerze, jedino se može odgoditi na neko vrijeme. L' Université est en marche!

Keren Hajesod.

IZVJEŠTAJ PALESTINSKE CIJONISTIČKE EGZEKUTIVE O UPORABI KEREN HAJESOD NOVCA U MJESECU NOVEMBRU GODINE 1923.

Glavni biro K. H. u Londonu otposlao je svim K. H. odborima pojedinih zemalja izvještaj u upotrebi K. H. novca u novembru g. 1923. Među inim kaže se u izvještaju.

»Ne bijaše na žalost moguće, da se mjesečni budžet pokrije u visini, kako ga je ustanovio kongres u Kar'ovim Varima t. j. 32.000 funti mjesečno. U oktobru, novembru, decembru stajalo je samo 26.000 funti na raspolaganju, no izgledalo je, da će se u januaru zaostaci moći pokriti. U novembru predao je londonski biro samo 20.492 funte, u koju svotu je ubrojen i prinos Hadase iz Amerike u visini od 2500 funti.

Donašamo kratak pregled o učinjenom radu: Školstvo. Ovdje je položaj u toliko otežčan, što se kirija mora plaćati početkom godine. Na račun onih 10.000 L, što su nastavnom departmanu kreditovane, ispla-

ćeno je u zbilji samo L 7.860. Pošto 50 po sto ove svote otpada na plaćanje stanarine, ne će se učiteljima moći isplatiti plaća za dva mjeseca, koja im se još duguje.

Gospodarstvo. Za gospodarske svrhe izdano je u novembru LE 15.866, a zajedno s oktobrom i novembrom LE 46.490, dakle 40 po sto cjelokupnog budžeta. Od 80 obitelji, koje trebaju da se nasele u Tel Adasu, nastanilo se u novembru već 48. U mizrahističkoj koloniji Hitni 18 obitelji započelo je već radom, 20 novih kolonista nastanilo se u Rami, a 25 novih obitelji u Merhaviji. U Rub-el-Nasru prispjelo je 30 novih kolonista. Gospodarski departman omogućio je osnutak raznih gospodarskih hauc-grupa te se pobrinuo za kupnju radne stoke i gospodarskog onudja. U starim i u novim kolonijama gospodarski rad povoljno napreduje.

Imigracija. Najvažniji događaj u novembru bio je osnutak useljeničkog doma u Haifi. Troškovi će iznašati oko LE 2200, od tog daje Keren Hageula oko LE 800 a K. H. oko LE 1500. Broj novih useljenika iznaša 561, od tog 217 muškaraca, 185 žena i 159 djece. Od ovih useljenika 62 ih boravi u useljeničkim logorima, dok se ostali mogu sami uzdržavati. Izdaci useljeničkog departmana nisu dosegli iznos predviđen u budžetu. Mjesto predviđenih LE 2500 utrošeno je samo LE 2324, a od toga je LE 638 podijeljeno u obliku malih zajmova novim useljenicima.

Pobijanje nezaposlenosti. Položaj se u novembru nije poboljšao. U Jafi bilo je 1030 nezaposlenih, u Jerusolimu 312, u Haifi 33, ukupno dakle 1375 nezaposlenih. Jedan dio nezaposlenih našao je zarade kod radova što ih daje departman za javne radnje, no pošto su se neki drugi radovi u novembru dovršili, to se broj nezaposlenih nije promijenio. Toga radi podjeljivale su se i nadalje malene subvencije nezaposlenim u ukupnoj visini od LE 650. Polpomognuto je time 400 radnika. 200 radnika našlo je u Petah Tikvi uposlenja kod farmera. Da si ovi radnici mogu pribaviti potrebno oružje, dan im je zajam u visini od LE 1400, koji moraju povratiti u 3 mjeseca. Za jedan dio ove svote iznajmljeno je jedno zemljište u Petah Tikvi, gdje će jedna grupa radnika saditi duhan. Gradskoj upravi Tel Aviva pozajmljeno je LE 1500 za cestogradnju, LE 2500 primio je Tel Aviv s druge strane, tako da ukupno LE 4000 stoji na raspolaganju za radove, kod kojih će oko 200 osoba naći uposlenja.

Daljnji zajam za gradnju ceste dobio je vrtni grad Ramat Gan. Nakon dovršenja ovih radova započel će ova kolonija gradnjom kuća, za što već imade dovoljno sredstava.

Departman za trgovinu i industriju. Ovaj departman podijelio je LE 518 raznim tvornicama u obliku malenih zajmova. Zajmovi osigurani su bilo hipotekama, bilo privatnim garancijama. Zaključeno je, da se Gdud Havoda (radničkoj legiji) podijeli zajam u visini od LE 200, prvi obrok od LE 65 već je isplaćen. Novac služi za proizvodnju kamena kamenih stupova i ornamenata, što je sve određeno za ovogodišnju britsku državnu izložbu.

Osim toga doznačen je hipotekarnoj banci direktno iznos od LE 3000 za podijeljivanje zajmova na gradnju kuća, da se tako ublaži nezaposlenost.

Uporaba Keren Hajesod novca od aprila do septembra 1923. Kako američki K. H. javlja sabrano je u Americi u polugodištu 1. IV. 23. do 30. IX. 23. 65 po sto od Doll. 1,150.000,

što su u tom polugodištu unišili kod londonskog glavnog biroa.

Od tog iznosa utrošeno je Doll. 930.000 za razna područja rada K. H. u Palestini, kao imigracija, kolonizacija, sanitarnost, školstvo itd. Ruthenbergovom poduzeću dano je Doll. 165.000 a narodnom fondu Doll. 75.000. Općoj Hipotekarnoj banci podijeljeno je Doll. 25.000.

Keren Hajesod u Argentini. Na sjednici Councila Cijonističke organizacije Argentine izvjestio je dr. Swerdlick o radu K. H. odbora. Prikazao je program za rad i propagandu u godini 1924. Zaključeno je, da se ovaj program provede i da se obrati na glavni odbor u Londonu glede direktne pripomoći kod rada.

Iz židovskog svijeta.

Nova radnička vlada u Engleskoj. Nakon što je oborena vlada Badwina, povjeren je osnutak nove vlade vodji Labour Party Ramsey Macdonald u.

Macdonaldov kabinet broji mnogo članova, koji su izrazili svoje simpatije za cijonizam i National Home u Palestini. Kraj samoga Macdonalda, koji je nakon svog pohoda u Palestinu bio oduševljen o cijonističkom radu, napominjemo ministra unutarnjih djela Henderson, ministra finansija Snowdena, predsjednika tajnog vijeća lorda Palmora, ministra za ratarstvo Buxtona, ministra za trgovinu Sidney Webba, ministra prosvjete Treveljana i last not least kancelara kneževine Lancaster Josiasa Wegwooda, starog prijatelja i zagovornika Keren Hajesoda. I jedan Jevrejin član je vlade i to ministar za rudarstvo poznati poslanik Shinwell.

Šef Colonial Officea je Thomas, koji doduše nije u tolikoj mjeri upućen u cijonistički rad kao napomenuti članovi kabineta, no bez sumnje je, da će i on zadržati oficijelni smjer ustaljen. Podsjećamo samo na službeni dopis, što ga je Labour Party prije izbora uputila jevrejskoj štampi Engleske. U njemu se kaže: »Labour Party jedina je politička stranka, koja u svojoj internacionalnoj politici traži ostvarenje jevrejske narodne domaje. Ovu ideju proklamovala je pače prije Balfourove deklaracije. O tom svom držanju opetovano je dala dokaza rezolucijama na svojim zemaljskim konferencijama, izjavama svojih vodja i svojim utjecajem na samu vladu. Radnička se partija označuje kao »jedini pouzdani prijatelj proganjanih Jevreja Istočne i centralne Evrope u Englekoj.«

Od nove engleske vlade možemo očekivati, da će našu pravednu stvar potpomoći. Tom prilikom ne smijemo da zaboravimo, da ostvarenje naših ideala ne ovisi samo o simpatijama vlade, već o onim realnim vrednotama, što mi, i samo mi, moramo stvoriti. Možemo računati, da će nova vlada pokazati potpuno razumijevanje za naše pravedne želje.

Predsjednik austrijske republike Hainisch o antisemitskom huškanju. Donašamo interesantni stavak iz intervjua, što ga je predsjednik Hainisch dao dopisniku »Pester Lloyd«. »O kakovoj animoznosti vodećih političkih krugova Beča spram Ugarske ne može da bude govora. Ako dolazi do nesporazumaka, to ih moramo svesti na pojavu u ugarskom javnom životu, koje osuđuje koli-

ugarska javnost, vlada sama, a i većina pučanstva, toj i inozemstvo. Tako zvana »teorija o zaštiti rase« znanstveno je neosnovana, a u praktičnom životu besmislena. Apsolutno rasna čistoća nikada se ne može potpuno ustanoviti. A kakove li koristi od toga društva u državi? U cijelom ovom pokretu vidim samo antisemitsku hajku, a kao takovu smatram je u kulturnoj državi apsurdnom i opasnom. Da se Jevreje, koji zdušno rade, koji svoju zadaću u gospodarskom i duševnom životu dolično izvršuju, silom potisnu u pozadinu, da im se otmu prava i da ih se učini građanima drugog reda, čin je nedostojan moderne države, u kojoj svi građani imaju iste dužnosti a i ista prava. U Austriji bilo je, a i imade još antisemita, no ovi nisu tako glupi, a da ne bi spoznali jevrejsku nadarenost te priječili sudjelovanje Jevreja u političkom i ekonomskom životu.«

Sefardska pomen-sinagoga u Parizu. U pomen sefardskih Jevreja, koji su pali u ratu, sagradit će se u Parizu velika sinagoga. Patronat nad gradnjom preuzeli su predsjednik republike Millerand, ministar predsjednik Poincare, maršal Foch i veliki rabin Francuske i Pariza.

Antisemitski ekscesi u rumunjskim selima. Prošlih dana zbili su se u okolici Cluja antisemitski nemiri. Seosko pučanstvo nahuckano je po studentima na seoske Jevreje. Krivci nisu stavljeni pod vojni sud, kako to iznimne mjere za ovakove prekršaje propisuju, već pred civilni sud, koji ih je pustio na slobodu.

K progonima u Ukrajini. Mnoge novine, tako i berlinski »Vorwärts« donijeli su vijesti o velikim progonima Jevreja u Ukrajini. Lavovska »Gazeta Lvovska« primila je iz Harkova slijedeće potankosti o progonima-

»Strahoviti pogromski val zahvatio je mnogim mjestima Sovjetske Ukrajine. Prvi veći pogrom zbio se u Golti (u istom mjestu i pred pet godina. Ured.) Gomila seljaka i radnika napala je jevrejsku četvrt, demolirala je 18 trgovina, ubila 3 Jevreja a 18 ih teško izranila. Vijest o ovom pogromu brzo je došla u okolišna mjesta, te je prouzročila mnoštvo velikih pogroma. Osobito je strašan bio pogrom u Pierwomeisku, gdje su se zbog sajma sabrali mnogi seljaci. Gotovo svi jevrejski stanovi i trgovine uništeni su. Mrtvih imade 8, a teško ozlijeđenih 118.

Sovjetska milica i vojska držali su se pasivno. Pogrom nosio je sva obilježja organizovane akcije.«

List pripominje još k tome: »Vijesti o pogromima u Ukrajini očito su pretjerane. Svaki pokušaj smjesta je ugušila crvena armija. Ispadi bili su antiboljševičkog, a ne antijevrejskog značaja. Autentične vijesti o žrtvama još ne predleže.«

Iz cijonističkog svijeta.

Jacobus H. Kann — nizozemski konzul u Jerusolimu. Poznati cijonistički vođa J. H. Kann, prije bankar u Haagu, nastanio se trajno u Jerusolimu. Holandeska vlada imenovala ga je svojim konzulom za Palestinu sa sjelom u Jerusolimu.

Politika Laboura i cijonizam. Konferenca University Labour Federacije. Na godišnjoj konferenciji U. L. F. Velike Britanije izvjestio je bivši Chairman federacije H. L. Perlzweig o kolonijalnoj politici. Izjavio je, da je uvjeren, da će vlada Laboura provesti palestinski

mandat prema slovu i duhu njegovom. Misli, da se vlada ne će dati uplivali od efendija, koji se boje prisustva dobro organizovanih jevrejskih radnika, misleći, da bi oni mogli uzburkati felahe. Radnički pokret ne može da bude ravnodušan, spram ideala jevrejske Palestine, jer, kako je izjavio radnički vodja Ramsey Macdonald, ova bi Palestina svijetu služila kao sjajni primjer socijalne pravde.

Colonel Wegwood, koji je otvorio diskusiju o ovom izvještaju, zagovarao je evakuaciju Egipta i osiguranje Sueškog kanala s istočne strane. Pače i sama »Morning Post« morat će uvidjeti važnost novog reda u Palestini zabritsko carstvo samo, kao i za Jevreje, rekao je Wegwood.

Plan rada propagandnog odjelenja židovskog Narodnog Fonda. Glavni biro K. K. L. javlja, da je pristupom gosp. Julija Bergera u propagandni departman personalna izgradnja K. K. L. biroa u Jerusolimu dovršena.

Da se omogući saradnja glavnog biroa s ostalim saradnicima, izdavat će se glasnik, koji će sadržavati sve prijedloge, obavijesti, izvještaje i statističke podatke potrebne za rad. Pojedini saradnici iznašat će ovdje svoja iskustva. Glasnik izlazit će na 5 jezika, jevrejski, jidiš, francuski, engleski i njemački.

Da se osvježi kontakti K. K. L. sa njegovim saradnicima, slat će K. K. L. emisionare u pojedine zemlje. Za sada još manjka na prikladnim osobama. Napose će se ovi emisionari pripravljeni u Palestini. U toj stvari dovršavaju se potonji prijedlozi.

Organizacioni aparat upotpunit će se mjerama propagandističke naravi. Sama je propaganda isključivo pitanje dobre organizacije. Ideja K. K. L., kao fonda za kupovinu zemljišta izvrsno je propagandističko sredstvo. Da K. K. L. akcija u prošloj godini nije potpuno uspjela, pripisujemo nedovoljnom iskorišćivanju propagandnih sredstava. Izdat će se djelo, koje će se specijalno pozabaviti produbljenjem i organizacijom prigodnih sabiranja za K. K. L. Narodni fond je ona cijonistička akcija finansijske naravi, koja dobro organizovana ponajviše prija omladini. I u tom smjeru učinit će se potrebite mjere.

Glavna pažnja ne će se posvetiti samo prigodnom sabiranju. Nastojat ćemo da i pojedine osobe daruju veće iznose, kao i kod Keren Hajesoda. Ovakve darove propagirat ćemo obzirom na svrhu K. K. L., kupnja zemlje, ameloracija, pošumljivanje i t. d. Ovu će akciju provodati glavni biro osobitom pomnijom pod imenom dunam-darova.

Poradit ćemo i na proširenju naših propagandnih sredstava. U punoj mjeri iskorišćivat ćemo film. Biti ćemo dobre propagandne slike o našem radu u Palestini. Iskušat ćemo i plastičnu reprodukciju ovog rada. Da Jevreje van Palestine upoznamo s našim radom, slat ćemo interesantima produkte K. K. L. farma.

Sve je to približni okvir našeg rada. Danas nam je svima jasno, da budućnost našeg rada u Palestini ovisi u prvom redu o veličini zemlje, što je posjedujemo. Svi dolazimo do zaključka, da je parola K. K. L. rada: potrebna nam je zemlja, da na njoj izgradimo našu narodnu domaju.

IX. zemaljska konferencija cijonističke organizacije Bukovine. 5. i 6. januara održana je u Černovicama IX. zemaljska konferencija Bukovine. Prisustvovalo je 116 delegata. Konferenciju je otvorio predsjednik dr. Mayer

Ebner. U svom pozdravnom govoru pozabavio se je položajem Jevreja u Rumunjskoj i izgledima cionističkog pokreta u zemlji. Za tim je potpredsjednik organizacije dr. Weis selberger referirao o općem položaju unutar cionističkog pokreta i o radu otstupajućeg odbora. — U slijedećim sjednicama održani su specijalni referati. Prof. Silberbusch govorio je o smjernicama kod rada za Palestinu; dr. Krämer o K. H. radu u Bukovini; dr. Schmelzer o K. K. L. radu; dr. Glaser o kulturnom radu i t. d. Nakon odulje debate izražena je otstupajućem odboru zahvalnost i povjerenje. Primljen je novi organizacioni statut. Prema ovom statutu bazirat će cionistička organizacija Bukovine otsele na sistemu mjesnih grupa. Predsjednikom organizacije ponovno je izabran dr. Mayer Ebner. Vodstvo rada preuzela je egzekutiva, koja se sastoji iz 17 članova. Osim toga izabrano je stranačko vijeće od 56 članova, koje će se svakih 3 mjeseca sastajati i vijećati o aktualnim pitanjima. Konferencija izrazila je jednom rezolucijom svoju blagodarnost predsjedniku svjetske organizacije dru Weizmannu radi njegovih velikih uspjeha u Americi.

Plan o osnutku druge čehoslovačke naseobine u Palestini. Uspjeh Nuris-akcije, koja je osigurala koloniju Bet Alfa, potakao je komisiju narodnog fonda za Čehoslovačku, da u Erec Izraelu osnuje drugu koloniju čehoslovačkih Jevreja. Ovaj puta radilo bi se poglavito i mizrahističkim elementima iz Karpatske Rusije i Slovačke. Sredstva za kupnju zemljišta i amelioraciju nabavila bi se u god. 1924. Zasad je predviđen kontigent od 3 milijona čehoslovačkih kruna.

Prvo zasjedanje novog američkog Keren Hajesod direktorija. Na prvoj sjednici novog direktorija izabran je administracioni i financijski odbor. Osim starih članova izabrani su u administracioni odbor i neki novi, kao Israel Matz, poznat mecena jevrejske literature, Isaac Ipp, Morris Sendar i William Topkis. U financijski odbor izabrani su stari članovi. Dr. Weizmann učestvovao je kod prvog zasjedanja, te je tom prilikom izvijestio o stanju pregovara glede američkog odjelenja Jewish Agency.

Membership-kampanja u Americi. U svim gradovima Amerike ova kampanja napreduje. U Baltimoreu i mnogim drugim mjestima održani su brojni meetingi, skupštine i t. d. U Washingtonu članovi washingtonske egzekutive organizirat će se u klubove, te će meetingima i t. d. potpomagati kampanja.

Prinosi Keren Kajemet Le'israela u prvom četvrtgodištu 5684. Direktorij Keren Kajemet Le'israela obavješćuje nas o rezultatu sabirnog rada u prvom četvrtgodištu 5684. Unišlo je svega 23.931.48 funti te su doprinijeli tome iznosu:

1. Sjedinenje Države	7.151.479
2. Australija	1.507.160
3. Rumunjska	1.227.926
4. Engleska	1.125.897
5. Litavska-Kovno	1.036.476
6. Nova Zelandija	1.025.213
7. Južna Afrika	1.011.054
8. Mesopotamija	975.—
9. Argentina	910.414
10. Čehoslovačka	858.164
11. Bugarska	827.435
12. Poljska	630.761
13. Holandija	494.155

14. Belgija	451.109
15. Alzacija i Lotaringija	420.273
16. Erez Jisrael	396.036
17. Švicarska	382.232
18. Šangaj	371.954
19. Besarabija	348.442
20. Bukovina	239.511
21. Jugoslavija	225.360
22. Harbin	171.500
23. Litavska	165.113
24. Njemačka	158.811
25. Austrija	142.781
26. Kanada	131.385
27. Brazilija	129.415
28. Tunis	127.742
29. Istočna Galicija	112.006
30. Egipat	107.769
31. Transilvanija	68.985
32. Memel	68.250
33. Estonska	55.575
34. Francuska	51.338
35. Danska	45.385
36. Finska	42.528
37. Istočna Galicija	32.556
38. Vilna	22.017
39. Madžarska	10.609
40. Norveška	6.166
41. Indija	970

Iz Palestine.

Hedžas i Palestina. Aspiracije kralja Huseina. 18. siječnja prispio je kralj Husein u Aman, gdje ga je dočekalo mnoštvo delegata te egzekutiva arapsko-nacionalne stranke. Kod banketa, koji je priredjen u čast kralju učestvovalo je 60 arapskih boljara. 18. januara primio je Husein prisutne delegate arapskih plemena Transjordanije, Palestine, Sirije i Iraka. Gradonačelnik Jerusolima, sve muftije i grčki patrijarha na putu su u Aman. High Commisioner Sir Samuel i civilni komesar Clayton spremaju se, da posjete kralja Huseina, a s njima putuje i izaslanik cionističke egzekutive Colonel Kish.

List »Meraat el Šerk« javlja, da je vrhovno muslimansko vijeće sazvalo sastanak muslimanskih vodja, na kojem bi se Husein imao proglasiti kalifom.

U službenim novinama Transjordanije pozivlje se pučanstvo i gosti, »da Huseina proglase kalifom arapskog islama«. »Times« na to primjećuje: I ako put kralja Huseina nije službenog značaja, već je privatna posjeta kod sina mu emira Abdule, to se ovoj posjeti ipak pripisuju i drugi razlozi, tako kandidatura kralja Huseina za kalifat te nastavak rasprava o ugovoru izmedju Engleske i Hedžasa.

Sigurno je, da ova posjeta nije u nikakvoj vezi s konferencijom arapskih država, koja se u Koweitu pod predsjedanjem colonela Cuoxa obdržaje, a zadaća joj je, da riješi razna preporna pitanja granica. Kalif se nas ne tiče, bio on u Carigradu ili Arapskoj. Pokazuje samo veliko pomanjkanje takta na strani onih, koji nose odgovornost, što se ova izvanredna prilika za saradnjom arapskih država smeta pitanjem, kao što je to kalifat.« Tako kaže »Times«.

Palestinska arapska egzekutiva izdala je »proglas na arapsku naciju«, u kojem je pozivlje, da bude složno u dočeku kralja Huseina i da u masama hodočaste u Aman.

Kongres zastupnika arapskih zemalja, koji bi imao vijećati o ugovoru izmedju Velike Britanije i Hedžasa, obdržavat će se u Amanu ili u Jerusolimu. Dosad se kralj Husein o tom ugovoru kao i s njim skopčanim palestinskim pitanjem još nije izjasnio. — Iz Sirije, Palestine, Iraka i Egipta putuju arapske delegacije za Aman, pače i francuske vlasti u Siriji izaslale su generala Armonda.

Između Sir Samuela i Huseina ne će biti diplomatskih pregovora. Kako jerusolinski dopisnik »Timesa« javlja, dobio je dopisnik ovlast, da striktno poreče, da će Sir Samuel i Sir Clayton u Amonu u ikolem slučaju povesti razgovor o kalifatu ili o kojem drugom diplomatskom pitanju.

Ulična borba između palestinskih arapskih delegacija. Između pristalša raznih stranaka palestinskih Arapa došlo je u Amanu do prave bitke. U svadi, tko ima pravo, da ispred cipra govori, zavadili se pristalše palestinske arapske egzekutive i arapske umjerene stranke, povadiše bodeže i tako dođe do pravog klanja. Policija je uapsila sve učesnike.

Ženska škola na jevrejskoj realci u Haifi. Jevrejska realca u Haifi predstavlja višu školu s 7 razreda. Škola nastoji, da se mladež upozna kulturom našeg naroda i da je stručno odgoji. Dječaci se sistematski odgajaju u knjigoveštvu, drvenim i metalnim radovima, a djevojčice u kućanstvu i vrtljarstvu. U proljeću ove godine otvorit će se tehnika i tako će biti stvorena nadogradnja haifske realke. Absolventi moći će svoje nauke na toj tehnici nastaviti, no slična ustanova fali za djevojčice.

Praktično učenje kućanstva omogućuje realca u svojoj kuharskoj školi, koja za 100 učitelja i učenika dnevno pripravlja jelo, kao i internat, što je prošlog proljeća otvoren. Djevojčice triju gornjih razreda imaju u teoretskim predmetima obuku zajedno s dječacima, no dok se ovi bave svojim stručnim predmetima, djevojčice se vježbaju u kuhanju i kućanstvu, peru rublje, prave si odjeću te rade u vrtu. Kakogod su dosadani rezultati povoljni, program je ipak ograničen, jer nema na raspolaganju dovoljno satiju. Mlada djevojčica može tako da nauči elemente kuhanja, no za ono glavno, a to je disponiranje u kućanstvu treba dublja izobrazba.

Da se potpuno vlada kućanstvom potrebno je, a napose kod jevrejskih djevojaka osim čisto praktičnih uputa još i odgovarajuće fundiranje; probudjenje interesa za red pomoću odgovarajućih znanstvenih disciplina (vidi niže red nauka). Stvorili se u zemlji ovako fundirano odgojilište za djevojke, prestat će emigracija u zemlji rođenih i odgojenih djevojaka, koja se u zadnje vrijeme tako neugodno zapaža.

Nakon ovog uvoda i obrazloženja do našamo još i nastavni program:

I. Godište, 2. semestar: Kućanstvo: 1. Kuhanje; 2. kućni rad; 3. šivanje; 4. pranje; 5. vrtljarstvo; 6. gojenje živadi i pčela.

II. Godište, 1. semestar: 1. Kućanstvo; 2. enciklopedija medicine; 2. semestar: 3. njega i odgoj djece.

Jevrejskoj realci u Haifi uspelo je, da uz pomoć svojih prijatelja iz vaskolikog svijeta lijepo napreduje. Imade kuharsku školu s lijepim uredjajem, radionice za knjigoveštvo, stolariju i metalne radove. Sada je preuzela novu brigu, žensku školu, te se nada, da će je njeni prijatelji i u tome potpomagati. Savez jevr. žena za kulturni rad u Palestini ((Berlin W 62, Bayreutherstr. 36) preuzeo je zadaću, da podmiri troškove i obezbijedi budžet, koji se kreće u visini od 600—700 L.

Iz Jugoslavije

Iz s'ednice Radnoga Odbora. Radni je Odbor na svojoj sjednici od 31. pr. mj. nakon riješenja tekucih poslova, saslušao razlaganja dra Lichta o sjednici Akcijonoga Odbora, koja će se održati 7. februara u Londonu, te o istupu dra Solovejčika iz vodstva. Iza toga određeni su referenti za sjednicu Saveznoga Odbora, pa su u oduljoj debati pretresani predmeti rasprava za tu sjednicu kao i neki aktuelni problemi u cijonističkome životu.

MJESNIM ORGANIZACIJAMA!

Ovih dana razaslali smo svim mjesnim organizacijama šekelske blokove i blokove za Savezni prinos s molbom, da odmah pristupe provedenju ove akcije, koja se ima najkasnije dovršiti koncem marta o. g.

Šekel ustanovljen je po Egzekutivi sa dinara 15, dok je prinos za Savez stupnjevan sa 100, 50, 30 i 15 dinara.

Svi oni sumišljenici, koji stanuju u mjestima gdje nema mjesne organizacije, mogu šekel i prinos za Savez priposlati direktno na adresu Saveza Cijonista Jugoslavije, Zagreb, Ilica 31.

Neka se svaki stavi u službu ove akcije, kako bi uspjeh bio što veći i prema tome i naše pravo na delegate za svjetski cijonistički kongres i godišnju konferenciju kao i za naše Savezno Vijeće.

Primarna je dužnost svakoga cijoniste, da udovolji svojoj dužnosti prema Egzekutivi svjetske cijonističke organizacije kao i prema zemaljskom Savezu.

David Spitzer,

povjerenik za šekelsku akciju.

Rezultat natjecanja za Hanuka akciju. Za ovugodišnju Hanuka - akcija raspisali smo natječaj za najbolje sabirače, pa danas objelodanjujemo rezultat natjecanja. Prvu nagradu

menoru

dobila je gdja Bojana Anaf, Beograd (4025 dinara);

daljnjih 6 nagrada dobili su:

Vilko Ornstein, Vinkovci (2400 dinara);

Alica Amseiberg, Dubrovnik (2260 dinara);

Ella Farchi, Beograd (1518 dinara);

Merkade Pijade, Beograd (1450 Din);

Blanka Fischl, Zagreb (1365 Din);

Oskar Barmaper, Zagreb (1240 dinara).

Ostali sabiratelji će dobiti manje nagrade.

Uprava Keren Kajemet LejIsrael za Jugoslaviju.

UPOZORENJE.

U zadnjem broju »Židova« donijeli smo poziv za putovanje u Palestinu prigodom Pesaha.

Saopćujemo svim interesentima, da brodska karta III. razreda Trst-Jafa zajedno s opskrbom stoji tour i retour 9 funti. Vizum se dobiva, ako se dokaže, da je dotičnik koji putuje u posjedu od 30 funti. Viza važe za 3 mjeseca.

Palestinski ured

Saveza Cijonista Jugoslavije.

Izbori u zagrebačkoj božoštovnoj općini. U subotu, dne 16. pr. mj. održala je grupa svijesnih Židova veliku izbornu skupštinu u restauraciji »Apolla«, koja je bila vanredno posjećena. Skupštinu otvorio je g. Šimo Spitzer, koji uvodno naglašuje, da je izborni odbor sazvaov ovu skupštinu s naročitim pozivom protivnicima, da ovdje pred velikim brojem izbornika iznesu svoj progam, a ujedno da odbije denuncijatorske napadaje grupe oko »Narodnoga Rada« u nežidovskoj javnosti protiv svijesnih Židova. Dr. Marko Horn bavi se programom svijesnih Židova, a naročito školskim pitanjem, te naglašuje, da je to minimum onoga, što moramo postići. Burno pozdravljen odbija dr. A. Licht u oduljem govoru, koji je često prekinut velikim odobravanjem, sve napadaje na svijesno židovstvo, te oštrim riječima žigoše postupak protivnika i izrazuje uvjerenje, da će zagrebački Židovi na izbornoj žari dati najbolji odgovor protivnicima.

U nedjelju dne 27. pr. mj. obavljen je izbor. Već rano ujutro opažalo se živahno gibanje. Ulica bila je puna svijeta, koji je velikim interesom pratio razvoj izbora. Svijesni Židovi vanredno su dobro organizirali agitacioni rad i službu, te se jedino tome ima zahvaliti uzoriti red, koji nigdje nije bio narušen. Obe stranke nastojale su, da što više pristaša dovedu na biralište što im je i uspelo. Još nikad nije bio interes za izbore tako velik kao ovaj puta. Glasovalo je svega 1318 izbornika t. j. preko 80% svih izbornika. Od predanih valjanih glasova otpalo je na listinu svijesnih Židova 1059, a na listinu »necijonista« 250 glasova, pa je listina dra Hugona Kona dobila 36 mandata, a listina šandora A. Aleksandra 9 mandata. U predstoještvo izabrani su od listine svijesnih Židova: dr. Hugo Kon, dr. Lavoslav Šik, dr. Marko Horn, Vilim Vuk Englsrath, Eugen Berl, Bela Pollak, dr. Ivo Hiršl, Josip Neuberger, David Spitzer, dr. Leo Plachte, Makso Lederer, Slavoljub Deutsch Hugo Schlesinger, Josip Hoffmann, dr. Dragutin Steinhardt, Albert Hertmann, Aleksandar Semnic, Lav Stren, dr. Herman Njemirovski, Jakov Davidović, Milan Kastl, Ferdo Mayer, dr. Dragutin Zwieback, Šime Spitzer, Jakob Lachmann, Ernest Fürst, Makso Bauer, Leo Büchler, Šandor Ebenspanger, dr. Lavoslav Singer, dr. Robert Farkaš, Isidor Weiser, dr. Hinko Löwy, Isidor Bernstein, Ignjat Lauš, Bernhard Moster; od listine »necijonista« Aleksander Šandor, Breyer Mirko, dr. Ro-

danić Rudolf, dr. Žiga Schwarz, Stern Otto, Švarc Albert, Deutsch Ignjat, Schrener Armin, dr. Josip Fuchs. U općinsko vijeće izabrani su od listine svijesnih Židova: Isidor Frank, Gjuro Herlinger, Adolf Müller, dr. Hugo Bauer, David Herzog, Albert Baum, Žiga Schulhof, Marko Fuchs, Ferdo Hirschl, Ljudevit Lion, Vilim Hoffmann, Josip Kraus, Albert Hirschler, Herman Kraus, Iso Menzer, Vatroslav Fleischhacker, Hinko Stern, Eduard Hoffmann, Rikard Herzer, Ignjat Kreutzer, Bernhard Weiss, Dragutin Hirschl, dr. Oton Hirschl, Milan Freiburger, Bernhard Kauders, Sigmund Schotten, Maksim Stern, Julio Goldstein, Maks Klein, Alfred Bornstein, Julio Gerber, Dragutin Kastl, Žiga Hacker, Simon Krcn, Adolf Pick, Mirko Rothmüller; od listine »necijonista« Moster Mavro, Rodanić Izidor, dr. Vatroslav Scholler, Gorjan Ivan, dr. Müller Otto, Kohn Lavoslav, Deutsch Miroslav, Bauer Gustav, Weiser Ignjat.

Rezultat ovih izbora je sjajna manifestacija židovske misli, s kojim su svijesni Židovi zadovoljni. U uspjehu imadu jednako udjela ortodoksi kao i sefardi, cijoniste i neutralci, omladinci kao i stari. Sve što ima židovskog osjećaja, sve je to pohrlilo na biralište i stavilo se najpripravnije na raspolaganje izbornome odboru.

Izbor završen je u jedan sat poslije podne, a skrutinij trajao je do pol 3 sata poslije podne. Velika masa strpljivo je čekala na proglašenje rezultata izbora, te je burnim aplausom pozdravila pobjedu svijesnih Židova.

Kako doznajemo bit će konstituiranje novog predsjedništva u nedjelju, dne 10. februara o. g.

Nastupna propovijed rabina dra Schwarza u Zagrebu. U petak dne 18. o. mj. držao je g. rabin dr. Gavro Schwarz svoj nastupni govor. Uvodno ističe, da je prije pet godina na Šabat Šira držao svoju prvu propovijed. Ne želi da razvije kakav program, jer je židovstvo već samo po sebi program. U radu uvijek će kao i do sada prosljediti »dereh hameleh« t. j. ići će sredinom, ne obazirući se ni na lijevo ni na desno. Njegovo će nastojanje biti, da u skladu s duhom vremena širi duh židovstva, jer u tom pogledu u nas nije ništa uradjeno. Nemamo osim nekoliko udžbenika ništa napisano na hrvatskom jeziku, pa bi valjalo u prvom redu pobrinuti se za valjani prijevod biblije. Sve što je u nas uradjeno u židovskome pogledu ima stranački biljeg (zar i učenje hebrejskog jezika?!). Konačno se bavi izbornom borbom, u kojoj vidi znak života i velikog interesa za općinu, pa drži, da je i to lešem šemajim, a on želi, da ona općinu iz stanice Mara dovede u Elim.

Ne želimo da se upuštamo u polemiku s ovom propovijedi, ali ipak moramo reći, da nas je ona suviše podsjetila na propovijedi maskilima iz polovice 19. vijeka. Govorniku se čestitalo, a naročito su mu čestitali članovi »Udruženja Narodni rad«.

Žalobna služba božja povodom godišnjice smrti Nordaua. U Novome Sadu održana je dne 23. januara povodom godišnjice smrti dra Maksa Nordaua žalobna služba božja, na kojoj je nadrabim dr.

* Radi obilja materijala izostalo u prošlom broju.

Kiss držao žalobno slovo, a nadkantor Weissberg pjevao »El mole rahamim«. Iza toga su 10 starijih ljudi kazali kadiš molitvu. Nakon službe božje održao je dr. Roth u općinskoj dvorani predavanje o dru Nordauu, u kome je istakao velike zasluge Nordaua za židovstvo i čovječanstvo.

Keren Hajesod-rad u Bačkoj Palanci. Kuratorij Keren Hajesoda u Novome Sadu zaključio je da će poći u Palanku, da ondje razvije propagandu za Keren Hajesod. Kako doznajemo namjerava kuratorij posjetiti i druga mjesta, u kojima još nije provedena akcija za Keren Hajesod.

Čajanka »Pro Palestina« sekcije gospodja u Novome Sadu. Kao što smo već ranije javili održala je »Pro - Palestina« sekcija Židovskog narodnog društva u Novome Sadu, dne 20. januara čajanku, u čijem okviru je priredjen koncert židovskih narodnih pjesama po subotičkom nadkantoru Basseru. U gospodinu Basseru imalo je općinstvo prilike da upoznaje vanrednoga pjevača i poznavao židovskih pjesama, koji je svojim pjevanjem oduševio i do suza ganuo svoje slušatelje. Iza toga deklamirala je gđja Pollak tri pjesme. Nakon koncerta slijedila je animirana zabava, koja je trajala sve do ponoći. Čista dobit predana je Narodnom Fondu.

Promocija. U četvrtak, dne 31. januara promoviran je naš sumišljenik g. Marcel Stockhhammer, odvjetnički perovodja, na zagrebačkom sveučilištu na čast doktora prava. Srdačno čestitamo!

Jesam li obnovio pretplatu?

Iz Saveza židovskih omladinskih udruženja kraljevine SHS. Primamo ove obavijesti s molbom, da ih objelodanimo:

Pozivlju se svi oni, koji imaju kakve prijedloge ili pripomene k pitanju o sletu, da ih pravodobno pošalju, kako bi mogle uzeti u prelu. Dne 18. februara biti će sjednica, na kojoj će se riješiti pitanje sleta.

Udruženja, koja nisu poslala delegate na S. V., a nisu se pravovremeno ispričala, predana su Saveznom sudu, da ih kazni.

UPUTA ZA SAVEZNI ZNAK.

Oficijelni savezni znak je dogotovljen, a mogu ga udruženja, koja su poslala pristupnice, već i naručiti. Da se očuva ozbiljni značaj ovoga znaka, treba da se svaki pojedini član Saveza drži slijedećih odredaba:

1. Svaki član S. Ž. O. U. mora da ima savezni znak.

2. Posjed je znaka vezan o posjed savezne iskaznice.

3. Članovi Saveza ne smiju svoj znak predati kojemu nečlanu i moraju svakog nečlana, koji bi nosio savezni znak, upozoriti, da ga ne smije nositi, a mogu mu ga i oduzeti.

4. Članovi, koji su organizirani u kojem saveznom udruženju ili grupi, nabavljaju znakove preko njih, a članovi organizirani kao pojedinci, nabavljaju ga direktno od Radnoga Odbora.

5. Za svaku nedopuštenu i neozbiljnu manipulaciju saveznim znakom, odgovara član sam, a i udruženje (grupa), u kojemu se nalazi.

Cijena je jednom znaku Din. 10.—.

Preporučujemo, da udruženja nabave više znakova, nego iznosi sadanji broj članova, jer se ovako može da uštedi suvišna poštarina i dvostruki posao otpremanja. O izdanim znakovima i o rezervi

treba voditi točnu evidenciju, a pored toga mora se R. O. odmah poslije primitka znakova, primitak potvrditi. Uz narudžbu neka se odmah doznači, putem čeka, određena svota novaca.

Židovsko akademsko potporno društvo u Zagrebu priređuje 10. februara o. g. svoj Sjajni ples u svim prostorijama Music-Halla. Pozivi će se odaslati slijedeći tjedan. Reklamacija poziva, preprodaja karata i rezerviranje loža i stolova dne 7., 8. i 10. u Grand Hotelu.

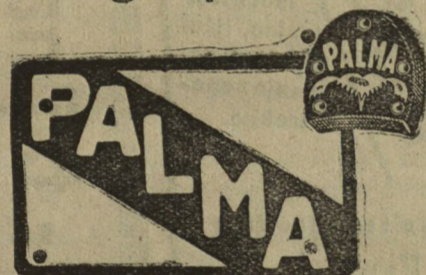
NAŠIM PRETPLATNICIMA!

Velik dio pretplatnika nije još podmirio svoju pretplatu za godinu 1923., pa molimo sve, da to smjesta učine, jer list imade velikih materijalnih obveza, kojima mora da udovolji.

Podjedno molimo, da svaki sumišljenik obnovi pretplatu za ovu godinu, da ne nastane prekid u otpravku lista.

Uprava »ŽIDOVA«.

Nosite radi njihovih mnogih prednosti

kaučuk pete i potplate.

ELEVATOR

D. D. ZA KEMIJSKU INDUSTRIJU

Kukovičeva ulica 30 - ZAGREB - Telefon broj 27-95

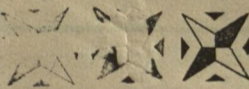
Kozmetički odio „ESA“

EAU DE COLOGNE, EAU DE COLOGNE RUSSE, BAY-RUM, EAU DE QUININE, ODX VODA, ODX PASTA, ODX PRAŠAK ZA NJEGU USTA I ZUBI, „ESA“ OSVJEŽUJUĆA VODA IZA BRIJANJA, „ESA“ CREAM (BEZMASNA), „ESA“ GOLDCREAM, PARFUMI NAJBOLJE VRSTI

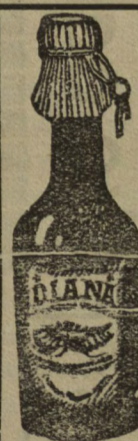
Proizvadža jedinu najbolju te domaću

ELEVATOR RADIUM francusku rakiju (vinovicu)

Najveća tvornica pečatnog voska u svim kvalitetama

Jesam li poslao pretplatu?

Zaštitni znak

Prodavaoci dobivaju znatan popust. - Čuvajte se bezvrijednih imitacija.

Prava „ERENYI“-DIANA francuska vinovica - najbolji kućni lijek za njegu kose, usta, zuba, proti reumatizmu

Cijena male boce Din. 6
srednje „ „ 16
„ „ „ 32

Gener. zastupstvo za Jugoslaviju
JUGOPHARMACIJA D. D.
(Diana-odio)
Prilaz 12 - ZAGREB - Tel. 9-31

6%

Uloške na knjižice ukamaćuje odsele sa

te vraća iste bez otkaza

MEDJUNARODNA BANKA D. D.

ZAGREB NIKOLIĆEVA 7

TERAZIJE 23 BEOGRAD

6%

P A M U K A. ROMANO M O L I N O

sve vrsti i
u svim brojevima
Žuti — bijeli — farbani

ZAGREB,
Boškovićeve ulica broj 15
Brzjavici: DIANA Telefon broj 23-66

žutica platno
šifoni
engleski — talijanski

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugali i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG
Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-25

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih stvari

„M A C H E R“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, veleposjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokoliranu tvrtku „MACHER“

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279
Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevnih potrebština. Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.

Kroz decenije poznati i prokušani od katrana čisti materijal za pokrivanje krova

RUBEROID

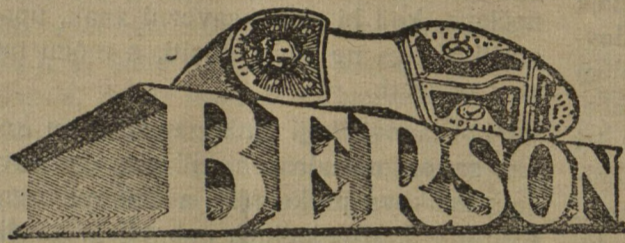
izoliranje nepromočljivo, trajno, liječenje za održavanje nepotrebno.

Uzorke besplatno šalje:

Hrvatska**industrija katrana**

dioničarsko društvo u Zagrebu
Trenkova 18 - Telef. 3-64

Imajte vlastite proizvode: Krovnu ljepeku katranisanu, ploče za izoliranje proti vlazi, kameno-ugljeni katran, katranovo ulje, smolni cement, naftalin, benzol dupl. raff. i sve ine katranove derivate, kolo-maz, mast za strojeve i gatre itd.

Tko oglašuje - taj napreduje!**Gumene pete i Gumene poiplate**

jeftinije i trajnije su nego od kože! Najbolja zaštita protiv vlage i zime!

Na veliko! Na veliko!

JUŽNO VOĆE

limuna, naranča, smokva, badema, datulja, sultanina, malaga, i. d.
uz najjeftinije cijene kod

I. Dragoner, Zagreb, Nikolićeva 4.

Jedino najveće specijalno skladište kratke nakitne i pletene robe samo na veliko, niske cijene, solidna podvorbna

Dragutin Uilmann, Zagreb
Ilica 36 Ilica 36

IMPORTNA KUĆA

D. HIRSCHL I DRUG SA MŠTE 51 ZAGREB SAJMŠTE 51

TELEFON BROJ 22-72.

TELEGRAM: HISCOMP.

nudja na veliko manufakturnu robu

Leipziger Stahlfederfabrik
HERM. MÜLLER A. G.
LEIPZIG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.
Dion. društvo „MERKUR“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB
Ilica 31 Telefon 17-95.

„LYRA“ BLEISTIPTFABRIK
NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.
Dion. društvo „MERKUR“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB
Ilica 31 Telefon broj 17-95.

J. B. SOELLNERS Nachf. A. G.
REISSZEUGFABRIK
NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.
Dioničarsko društvo
„MERKUR“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.

GIDOL

NENATKRILJIVO SREDSTVO ZA ČIŠĆENJE SVIH VRSTI KOVINA
Čuvajte se patvorina! Jedini tvorničari: Zahtjevajte uvijek samo:
GRUBIĆ I DROBAC, tvornica kem.-tehn. proizvoda d. d., ZAGREB

GIDOL